

A Nemzeti Sportcsarnok kiscsarnokának

Ujabb művészetünk következetes uton halad a nagyobbszabású épületszobrászati megoldások útján. Biztató jel lehet a jövőre nézve, hogy sokasodnak az olyan feladatok, amelyek szélesülő kereket tárnak tehetséges mai szobrász-nemzedékünk elé. Eddigi közérdekű szobrászi alkotásaink sorát mindenekelőtt a hősi emlékművek jelezték — remélhető, hogy ezután bővülni fog a kör és az egész terület egyforma készséggel tárul majd fiatal szobrászaink elé. Az ujabb évek során kétségtelemmé vált, hogy higgadt, modern építészetünk igényeinek megfelelően, higgadt és modern szobrászatot kíván. De ritkán jelentkező példa volt, amit a magánépítkezések vállaltak, jelentősebbek ennél a városok, közületek vagy az állam megrendelése. Ha alkalom kínálkozik, tiszta és biztos módon bizonyítják majd szobrászaink hivatottságukat és készségüket.

Nemrégén készült el hatalmasan méretezett sportcsarnokunk kisebb épülete. Nemcsak a hazai testművelés komolyabb igényeit szolgálja, hanem új a görögök óta tán leginkább elfelejtett szobrászati műfajt kelt életre: a sport-szobrászatot. Helyes utmutatással szolgál más épületeink számára, miként kell a nagyobb egység érdekében összefoglalni a képzőművészetek különböző területeit. Sima és tiszta elvek szerint szerkesztett falai új

BUDAPESTI NEMZETI SPORTCSARNOK

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Rudovics Dénes*

Cím: *domborműveit*

Kocsis András mintázza

Forrás: *Ujságíró*

1942. j. 1.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

43

Idő: *1942*

Személy:

Helyszám:

Művészi pályafutása körülbelül a huszas évek elején indul, ekkor kerül a faipari szakiskolába, állami ösztöndíjat kap, majd az iparművészeti iskolába, s végül 1928-ban a Képzőművészeti Akadémián fejezi be tanulmányait. Első munkája a *Székely*

Bertalan Zrinyi kirohanását másoló dombormű, majd kipróbált mesterekhez kerül, *Pásztor János*hoz és *Kisfaludy Stróbl* Zsigmondhoz. Így alakul pályája, megjelenik a kiállításokon, mind többen ismerik, *Nyiregyházán Pásztorleány-át állítják föl, Magyar fájdalom című szobra Ujpestre kerül, Pest vármegye pedig domborművével ajándékozza meg a főlészabaldt Füleket*. Biztosan halad, de tétovázik is. Tanul mestereitől, de másfajta stílusra vágyik. E kettősség lesz állandóan alakuló és változó stílusának magyarázója, először az idősebbeket követi, majd másfelé kacsint. Egy pillanatig sem nyugszik s figyelő, éber érdeklődése mindig más területek felé vonja. Vallomása szerint, mag sem ismerheti jövő alakulását.

Nehéz szóra birni. Amit szerénységgel mégis elárul, csupán annyi, hogy kortársaihoz hasonló erős hittel hisz a magyar művészet reneszanszában. Bővebben beszélni róla alig akar. Legszívesebben mindent szobraira bizna. *Egyszerű magyarázatát adja hallgatásának: élete végéig fejlődik s a fejlődésben lévő művész nehezen vállalhat megállapodott igazságot. A ma mondottakat esetleg öt év múltán lenne kénytelen megcáfolni. Ahogy alakul és formálódik véleménye időről időre, úgy váltják egymást meg nem határozható időszakonként stílusai. Amit pár évvel ezelőtt csinált, ma nehezen vállalja. Meg-*

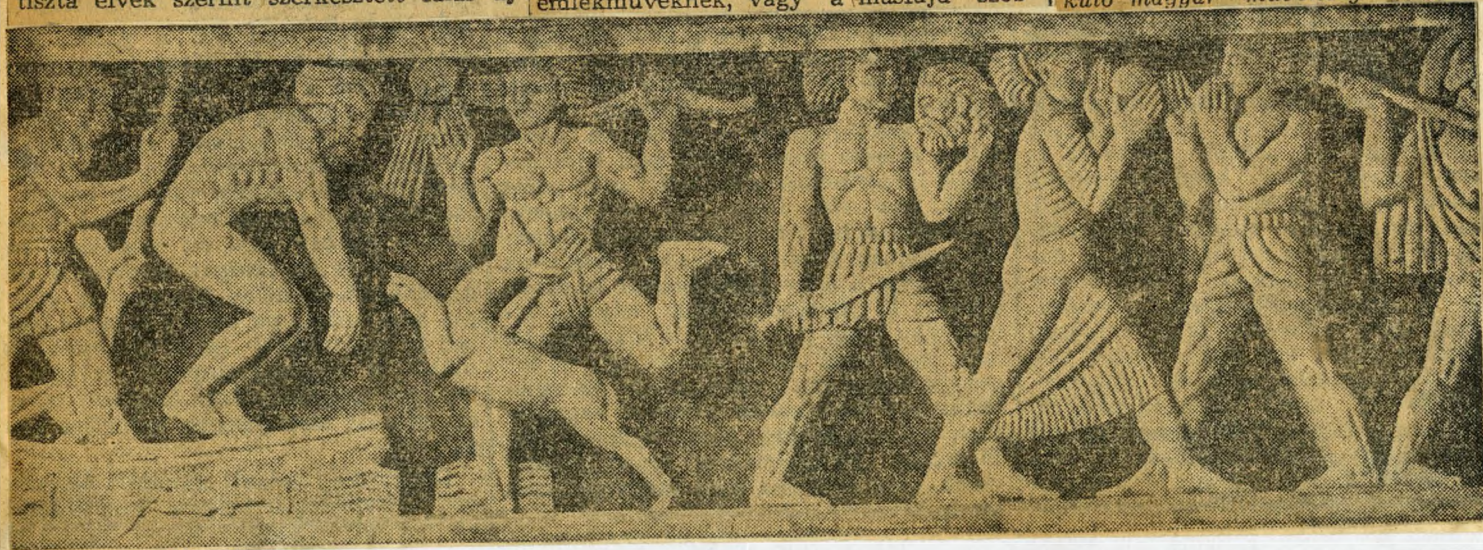
járta a sima, inkább klasszicizáló, vagy az egyszerű, inkább archaizáló stílus iskoláját. Véleménye szerint aránylag későn érik igaz művésszé, alapműveltségének hiányait kell pótolnia s minden erővel összhangot igyekszik teremteni a műveltség és művészet között. Ami egyik vonatkozásban késlelteti, az más szempontból biztonságot és keresetlenséget jelent számára. Egyszerű sorból való fölemelkedése gazdag történetet járát végig vele, mással alig pótolható.

értéket és szépséget nyernek a szobrászati dísz által. Gazdagabbá, változatosabbá, kellemesebbé varázsolják azt; a biztos fejlődés útját jelölik.

A nagyarányu művészi feladat pályázata Kocsis András nyerte. Az új nemzedék tagja, egyre határozottabban követeli az uj módi művészet jogait. A hatalmas, sima épületek tág lehetőségeket tárnak a szobrászi és festői képzelet elé, de szigorú kereteikkel egyben alapos készségekre serkentik őket. A legváltozatosabb föladatok várnak megoldásra. A sport-szobrászat eddig csak kisebb méretekben vált divattá, most egyenrangú társa lehet a hősi emlékműveknek, vagy a másfajú szob-

rászi ábrázolásoknak is. Jövendő sport-szobraink éppúgy jellemzik korunkat és éppoly nemes emlékei lehetnek művésztünknek, mint amilyenekkel csak a görögök dicsekedhetnek.

Kocsis András tán kevésbé ismert művész, a sok beszéd helyett szobrokat farag. Ma negyvenedik életéve felé közelít — Erdély szülőtte. Eddigi élettörténete sokban hasonlít más fiatal művészeinkhez. *Egyszerű sorból emelkedik magas szellemi rangra. Szegénységben eltöltött gyermekora után napszámos lesz, majd mechanikus, egyszerű kétkézi munkás, alig van alkalma résztvenni az ujjáalakuló magyar műveltség mozgalmaiban.*

Ilyen mult után jut legujabb nagyszabásu megbizatasához, a sportcsarnok domborművének megmintázásához. A kiscsarnok főhomlokzatát díszíti majd 2.60 méter magasságban az 1.10 méter széles és 18 méter hosszú domborműsorozat. A jelenkor anyagából, alumíniumból készül s hogy rideg fényét, a domborulatokat elnyelő tükröződéseit megszüntesse, hogy mélyedések biztosította ritmus el ne vesszék, ózüststre patinázza. Ez magyarázhatja a felületek rusztikus kezelését is. A 10 cm vastag alakok mintegy 20 centiméternyire állnak majd a haraszti mészkő fal előtt. Különös és szokatlan megoldás: térbe állított dombormű. Célja, hogy a sorozat szemléletesebb legyen, több mélységet, elevenséget és ritmust nyerjen. Az ily módon elhelyezett alakok majd hivatásuk szerint tökéletes módon díszítik a homlokzatot. Messze kerül a természet-elvűség dicsőítésétől, inkább dekoratív vagy szkematikus szépségre törekszik, hogy ne adódhassék ellentét épület és szobor között. Dekorativitása és expresz-

zionista beszédmódja érthető lesz a főadat nehézségei mellett.

A sport történetét vázolja a legősibb kortól kezdve a jelenig. Stílusának alkalmazkodnia kell az ósökhöz, a görögökhöz, rómaiakhoz, régi magyarokhoz és a fiatalokhoz is. Az egyes jelenetek között nem lehet zökkenő, egyforma hűséggel érzékelteti az évezredek különbségeket. A történet az egyszerű kövel való harcnál kezdődik, majd a halászat, vadászat és futás jeleneteit mutatja be, ezután az óegyiptomi harcosnak, a görög harcosnak, labdázó párnak állít emléket, megörökíti az Olimpikon megkoszoruzását, sor kerül az ősmagyar nyilazóra és buzgányosra. Közbeveti és megmintázza azt az érdekes történelmi emléket, mely szerint egyik István királyunk leánya volt a magyar sportok anyja, ő futott először kedvetelésből, sportból. Az újabbkort majd a gátfutás, uszás, gerelyvetés, súlylökés, diszkoszdobás, vivás, ökölvívás, torna, birkózás, kosárlabda és tennisz képviseli.

A feladat rendkívüli ötletességet, találkonyságot és változásokra való képességet követel. Számos alakot, sok ellentétes mozgást kell tökéletes összhangba fognia, az egyik mozdulataival egészíteni ki a másikat és csoportosítani az egyes jeleneteket, vagy a csoportok között is biztos, könnyed átmeneteket varázsolnia. Erre szolgál archaizáló stílusa, mely erő-

teljesen, nagyvonaluan csak főbb formáiban érzékelteti az izmokat, az egyes eseményeknek lehetőleg csak szimbolikus jelentőségét magyarázza. A sport különböző műfajaival tökéletes gazdagságot és változatosságot ér el. A főhangsúly az emberi alakra kerül, de ahol szükség van, csónakkal, sportszerekkel, állatokkal egészíti ki a dekoratív képet. Hasonló szerepet kap az egyszerű öltözék is. Biztosan érzi a mult hagyományait és biztosan érzékelteti a jelen sportjainak főtipusait.

A dombormű teljes és összefoglaló képet nyújt. Hangulatot teremt, célja nemcsak emléket állítani a multnak, hanem tetterre és a nemes példának követésére is ösztönözni. Fontos módon tesz hitet az új stílus érdemei mellett, műve a mai kor nemzedékének jobban megfelel a romantikáénál, a naturalizmusénál. Kétfős hivatását két módon teljesítheti, két irányban, egyrészt a sport, másrészt a modern magyar művészet híveit nevelheti.

A dombormű-sorozat a művész műterméből nemsokára rendeltetési helyére, a széles közönség ítélőszéke elé kerül. Ha helyes módon valósítja meg Kocsis András gondolatait, nincs szükség — mint maga vallja — magyarázatra és beszédre. A domborművek majd elmondanak mindent, miért születtek. Így készülődik, így ér uj, nagyobb fejezetekhez a modern magyar szobrászat. Számosan dolgoznak érdekében, Kocsis András méltóan vesz részt az együttesben.

RADOCSEY DÉNES

